

Vergaderjaar 2015–2016

27 830

Materieelprojecten

Nr. 164

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 29 oktober 2015

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Defensie over de brief van 5 oktober 2015 inzake de A-brief over verlenging levensduur Patriot (Kamerstuk 27 830, nr. 159).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 28 oktober 2015. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Ten Broeke

De adjunct-griffier van de commissie,
Mittendorff

1

Waarom heeft u, ondanks de extra middelen, niet besloten tot heroprichting van de vierde Patriot-batterij?

2

Bent u bereid in het kader van de levensduurverlenging heroprichting van de vierde Patriot-batterij te overwegen? Bent u bereid tot onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid en de uitkomsten daarvan, inclusief een raming van de kosten, met de Kamer te delen?

3

Maakt heroprichting van de vierde Patriot-batterij deel uit van de door u voorgestane vervolgstappen in het kader van een meerjarig perspectief voor Defensie? Zo nee, waarom niet?

Het versterken van de basisgereedheid heeft in de uitvoering van de Motie-Van der Staaij prioriteit. De vervolgstappen die daarna voorzien zijn, betreffen onder meer het in balans brengen van de verhouding tussen *Combat*, *Combat Support* en *Combat Service Support* en het versterken van de krijgsmacht. Een mogelijke heroprichting van de vierde Patriot-batterij zou dan ook deel kunnen uitmaken van een vervolgstap voor het versterken van de krijgsmacht in een meerjarig perspectief. Dit is echter afhankelijk van de ontwikkelingen in de internationale veiligheidssituatie de komende jaren, en ook de beschikbare financiële mogelijkheden. Heroprichting van de batterij valt niet onder de versterking van de basisgereedheid van de krijgsmacht en is daarom nu niet aan de orde. Dit vergt nog nader onderzoek en besluitvorming.

4

Blijft de inzetbaarheidsdoelstelling voor de Patriots gehandhaafd op langdurige inzet van één batterij? Zo ja, waarom blijft u dan vasthouden aan slechts drie batterijen, nu de missie in Turkije bewezen heeft dat dit niet haalbaar is en bovendien de uitzendnorm voor het personeel overschreden wordt?

De Kamer is met de beleidsbrief van 2011 geïnformeerd over het besluit een van de vier Patriot-batterijen op te heffen. Het materieel van de opgeheven batterij is aangehouden als logistieke en operationele reserve. De nota «In het belang van Nederland» (Kamerstuk 33 763, nr. 1) bevat de inzetbaarheidsdoelstellingen voor de krijgsmacht. De Patriot-systemen zijn daarin opgenomen als een nichecapaciteit: een hoogwaardige, specialistische capaciteit die internationaal schaars is. Voor nichecapaciteiten is de omvang en/of duur van de inzet afhankelijk van de beschikbare systemen of eenheden. Op grond van het aantal van drie Patriot-batterijen is langdurige inzet van één batterij mogelijk waarbij aanvullende maatregelen nodig zijn voor commandovoering en ondersteuning. Echter, tijdens de Patriotmissie in Turkije zijn twee batterijen gedurende twee jaar continu ingezet. Omdat deze inzet langdurig en relatief grootschalig was, werd er een zwaar beroep gedaan op het personeel en het materieel. Nederland blijft in staat om langdurig één Patriot-batterij in te zetten.

5

Waarom heeft u bij de reorganisatie van het DGLC slechts een aantal aanbevelingen voor aanpassing van de inrichting van het DGLC om de bedrijfsvoering te optimaliseren overgenomen en geen enkele maatregel om het voortzettingsvermogen te vergroten getroffen? Bent u bereid dit in het kader van de levensduurverlenging alsnog te overwegen?

6

Zal met de levensduurverlenging op enigerlei wijze het voortzettingsvermogen van de Patriots verbeterd worden?

In de brief aan de Kamer (Kamerstuk 32 733, nr. 149) van 27 oktober 2014 over de evaluatie van de reorganisatie DGLC en voortzettingsvermogen Patriot, wordt gemeld dat het voortzettingsvermogen met de reorganisatie niet wordt verbeterd. Om het voortzettingsvermogen te vergroten is een uitbreiding van de huidige organisatie nodig. Dit vergt nog nader onderzoek en besluitvorming. Binnen de huidige financiële kaders wordt niet ingezet op het activeren van de vierde batterij. Het ontbreekt namelijk aan de middelen om een vierde Patriot-batterij, inclusief commando en logistieke ondersteuning, te bemensen en volledig te voorzien van het nodige materieel, zodanig dat het ook leidt tot een verhoging van het voortzettingsvermogen van de Patriot-capaciteit.

7

Kan bij latere heroprichting van de vierde Patriot-batterij eenvoudig worden aangesloten bij het levensduurverlengingsprogramma? Zo nee, welke complicaties zou dit opleveren?

8

Klopt het dat het materieel van de vierde Patriot-batterij nog beschikbaar is binnen Defensie als operationele en logistieke reserve? Wordt dit materieel meegenomen in de levensduurverlenging? Zo nee, waarom niet?

Al het essentiële wapensysteemgebonden materieel van de vierde Patriot-batterij is beschikbaar als operationele en logistieke reserve en wordt meegenomen en op dezelfde standaard gebracht in het investeringsproject verlenging levensduur Patriot. Er zijn derhalve geen complicaties.

9

Kunt u nader ingaan op de «structurele betaalbaarheid» van de levensduurverlenging? Leidt het tot lagere of beheersbare exploitatiekosten? Kan latere doorontwikkeling niet ook tot hogere exploitatiekosten leiden?

Bij een volledige en tijdige uitvoering van het levensduurverlengend onderhoud, is een eerste inschatting dat de materiële exploitatiekosten vanaf 2020 jaarlijks tot een besparing leiden ten opzichte van de bestaande geraamde exploitatiekosten. Dit als gevolg van de te verwachten toename van de *Mean Time Between Failure (MTBF)* van de nieuwe of gereviseerde elementen waardoor minder vaak onderhoud noodzakelijk is. Daarnaast is op basis van Amerikaanse ervaringscijfers een aanvullende besparing op de exploitatiekosten te verwachten.

10

De projectrisico's op de aspecten product, tijd en geld worden respectievelijk laag, laag gemiddeld ingeschat, kunt u toelichten waarom men tot deze inschatting komt?

Door het levensduurverlengend onderhoud te laten uitvoeren door een gespecialiseerde Amerikaanse onderhoudsinstantie wordt het risico op het gebied van product, tijd en geld sterk gereduceerd. De risico's worden verder beperkt door (deel)producten «van de plank» te kopen. Deze zijn uitvoerig getest. Op basis van de huidige kostenberekening blijkt het gereserveerde bedrag voldoende. Het risico wordt op basis van de inflatie en fluctuerende dollarkoers als «gemiddeld» ingeschat.

11

Waarom wordt het Levensduurverlengend onderhoud aan de complexe elementen als meest risicovol ingeschat en om welke risico's gaat het, kunt u deze benoemen?

Het risico betreft voornamelijk het aspect tijd. Zo is tijdige productie en levering van modificatiepakketten benodigd voor aanvang van de onderhoudswerkzaamheden. Een vertraging in de levering van deze pakketten zorgt ervoor dat de onderhoudswerkzaamheden pas later kunnen beginnen waardoor de Patriot-systemen ook weer later operationeel inzetbaar zijn. Daarnaast is de uitvoering van het levensduurverlengend onderhoud aan de complexe elementen van het Patriot-systeem technisch zeer gecompliceerd. Door deze werkzaamheden te laten uitvoeren door een gespecialiseerde Amerikaanse onderhoudsinstantie worden de risico's maximaal gereduceerd.

12

Hoe verhoudt de planning vanaf 2017 zich tot het feit dat de Patriot-systemen vanwege groot onderhoud en modificaties gedurende 2016 maar beperkt beschikbaar zijn? Wanneer zijn de Patriots volledig operationeel inzetbaar?

16

Hoe lang zal de Patriot niet volledig inzetbaar zijn?

In 2016 zijn de Patriot-systemen beperkt inzetbaar vanwege de uitvoering van het achterstallig onderhoud dat is opgelopen als gevolg van twee jaar inzet in Turkije. Eind 2017 vangen de levensduur verlengende onderhoudswerkzaamheden aan. De Patriot-systemen zijn gedurende een periode van vijf jaar beperkt inzetbaar en weer volledig inzetbaar na 2021 na afronding van het project.

13

Kunt u nader ingaan op de gevolgen voor de gereedheidsstatus van de Patriot tijdens de uitvoering van het project van 2017 tot en met 2021? Is de inzet van twee vuurelementen en een commando-element ook langdurig mogelijk, of slechts voor een beperkte periode?

14

Is de beperkte inzetbaarheid van de Patriot tijdens de uitvoering van het project niet nog een reden om over te gaan tot heroprichting van de vierde batterij? Zo nee, waarom niet?

De beperkte inzetbaarheid gedurende de uitvoering van het project wordt niet verbeterd met de oprichting van een vierde Patriot-batterij, want ook het materieel van de vierde batterij krijgt levensduurverlengend onderhoud en is dus niet beschikbaar voor inzet. Het materieel van de Patriot-batterijen wordt in overlappende slagen gereviseerd en onderhouden, zodat er gedurende het project beschikt kan worden over het materieel van twee Patriot-batterijen.

15

Kan de uitvoering van het project naar voren gehaald worden? Zo nee, waarom niet?

De productie en levering van benodigde modificatiepakketten bedraagt achttien maanden waardoor sommige onderdelen pas in 2017 beschikbaar zijn. Daardoor kan het project niet naar voren worden gehaald.

16

Hoe lang zal de Patriot niet volledig inzetbaar zijn?

Zie het antwoord op vraag 12.

17

Kunt u concretiseren op welke wijze er wordt samengewerkt met de NAVO-partners inzake de verlenging van de levensduur van de Patriot? Welk kostenvoordeel wordt hierdoor behaald?

De ontwikkeling van de modificaties die tijdens de uitvoering van het levensduur verlengend onderhoud worden geïnstalleerd, is gefinancierd door een Patriot-gebruikers groep. Nederland betaalt hiervoor een vooraf vastgesteld percentage. Diverse Navo-partners maken deel uit van deze gebruikersgroep. Daarnaast wordt de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden belegd bij een gespecialiseerde Amerikaanse onderhoudsinstantie die ook voor de Amerikaanse Patriot-systemen het (identieke) onderhoud verzorgt. Door gebruik te maken van de aanwezige gespecialiseerde kennis, ervaring en faciliteiten kunnen de kosten worden beperkt.

18

Hoe verhoudt de samenwerking met Duitsland inzake de Patriots zich tot het besluit van Duitsland om de Patriot af te stoten?

19

Is het tijdig en juist om nu te besluiten tot verlenging van de levensduur van de Patriots, gezien het feit dat Duitsland voor een ander systeem kiest? Kunt u uw antwoord toelichten?

25

Kunt u nader ingaan op de samenwerking met Duitsland, in het licht van de berichtgeving (<http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/06/11/duitsland-kiest-ander-luchtafweersysteem-1503303>) dat Duitsland gekozen zou hebben voor het MEADS-systeem in plaats van modernisering van de Patriot? Blijft Duitsland nog wel over Patriots beschikken? Zo ja, hoe lang nog?

26

Heeft u overleg gehad met Duitsland over de levensduurverlenging van de Patriot? Wat betekent de Nederlandse levensduurverlenging voor de samenwerking met Duitsland?

Nederland heeft geen plannen voor aanschaf van MEADS. De Nederlandse keuze voor het investeringsproject verlenging levensduur Patriot staat los van de mogelijke keuze van Duitsland voor een ander systeem. Het levensduurverlengend onderhoud is nodig omdat de levensduur van de Nederlandse Patriot-systemen is verstreken en om de inzetbaarheid van de systemen voor de komende twintig jaar te kunnen garanderen. Duitsland blijft tenminste tot 2025 over Patriot-systemen beschikken. Duitsland en Nederland werken intensief samen op velerlei gebied en blijven dat ook doen op gebied van grondgebonden lucht- en raketverdediging. Op dit moment beschikken beide landen over het Patriot-systeem. Duitsland wil MEADS vanaf 2025 gaan invoeren, dus de komende tien jaar zijn de Duitse Patriot-systemen er nog. Samenwerking blijft, ook na de invoering van MEADS in Duitsland mogelijk, omdat de luchtverdedigings-eenheden deel uitmaken van een geïntegreerd netwerk. Doordat beide systemen de Navo standaarden volgen, is de interoperabiliteit tussen deze systemen gewaarborgd, waardoor gezamenlijke planning en inzet tot de mogelijkheden blijven behoren. Naarmate Duitsland de Patriot uitfaseert, zal samenwerking op gebieden zoals onderhoud en opleidingen onvermijdelijk minder worden.

20

Klopt het dat Nederland binnen Europa feitelijk alleen komt te staan met de vernieuwde Patriots, aangezien Duitsland voor een ander systeem kiest en Griekenland en Spanje beschikken over oudere Patriot-systemen? Kunt u uw antwoord toelichten?

Met het levensduurverlengende programma worden de Patriot-systemen op een standaard gebracht waarmee Nederland in de pas blijft lopen met de meeste wereldwijde Patriot gebruikers, inclusief de Verenigde Staten. Het uitvoeren van het levensduur verlengend onderhoud wijzigt niets aan de mogelijkheden tot samenwerking.

21

Waarom heeft dit project geen personele of organisatorische consequenties?

24

Waarom heeft het project geen personele of organisatorische consequenties? Wat verwacht u van in- en uitstroom van personeel in periode van 2017–2021 als de Patriot verminderd inzetbaar is?

De verlenging levensduur Patriot leidt niet tot wijzigingen in de systeemarchitectuur, het inzetconcept en de samenstelling van de eenheid. Door de systemen tijdens de uitvoering van het project voldoende te laten rouleren, worden geen problemen met de in- en uitstroom van het personeel verwacht.

22

Alleen de verwerving van de aggregaten komt in aanmerking voor een sourcingsonderzoek, wanneer gaat u dit onderzoek uitvoeren en wanneer verwacht u de uitkomsten van dit onderzoek?

Voor de instandhouding van de nieuw te verwerven aggregaten worden de sourcingsmogelijkheden onderzocht. De uitkomst van dit onderzoek wordt in 2018 verwacht.

23

Wat betekent de bijscholing van instructeurs en de aanpassing van lesbundels als gevolg van de invoering van nieuwe componenten en software voor de operationele beschikbaarheid van de Patriot de komende jaren?

De bijscholing en aanpassing van de lesbundels hebben geen negatieve invloed op de operationele beschikbaarheid van de Patriot-systemen.

24

Waarom heeft het project geen personele of organisatorische consequenties? Wat verwacht u van in- en uitstroom van personeel in periode van 2017–2021 als de Patriot verminderd inzetbaar is?

Zie het antwoord op vraag 21.

25

Kunt u nader ingaan op de samenwerking met Duitsland, in het licht van de berichtgeving (<http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/06/11/duitsland-kiest-ander-luchtafweersysteem-1503303>) dat Duitsland gekozen zou hebben voor het MEADS-systeem in plaats van modernisering van de Patriot? Blijft Duitsland nog wel over Patriots beschikken? Zo ja, hoe lang nog?

26

Heeft u overleg gehad met Duitsland over de levensduurverlenging van de Patriot? Wat betekent de Nederlandse levensduurverlenging voor de samenwerking met Duitsland?

Zie het antwoord op vraag 18.

27

Klopt het dat Duitsland denkt dat de Patriot in gebruik duurder zal uitvallen dan de Meads, ook met levensduurverlenging?
<http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/06/11/duitsland-kiest-ander-luchtafweersysteem-1503303>

Het uitvoeren van levensduurverlengend onderhoud is vanuit financieel oogpunt de beste oplossing om Nederland tot 2040 van een lucht- en raketverdedigingscapaciteit te voorzien. De investeringskosten bij vervanging door MEADS zijn veel hoger dan bij levensduurverlenging van de Patriot. Hierdoor zouden ook de levensduurkosten voor het gebruik tot 2040 aanzienlijk hoger uitvallen.

28

Waarom wordt een keuze gemaakt voor een gecombineerde B, C en D-fase?

Omdat het hier om levensduurverlenging aan een bestaand systeem gaat, is de invulling van het project in de behoeftestellingsfase al voor een groot deel bepaald. Daardoor is voor de meeste deelprojecten geen (voor-)studie meer nodig en kan direct worden begonnen met het opstellen van het pakket van eisen. Daarnaast is vanwege de benodigde expertise en veiligheidseisen voor het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden slechts een gespecialiseerde Amerikaanse onderhoudsinstantie beschikbaar. Het sluiten van een contract is in een dergelijke situatie alleen mogelijk via *Foreign Military Sales* (FMS). Dit betreft 80 procent van het projectbudget. De aanschaf van aggregaten en containers wordt, waar mogelijk, belegd binnen bestaande (raam-)contracten. Door de B, C en D-fase te combineren wordt aanzienlijke tijdswinst behaald, wat ten gunste komt aan de operationele inzetbaarheid van de Patriot-systemen.